

Asia: VN/31199/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi sairausvakuutuslain väliaikaisesta muuttamisesta (Kela-korvausten valinnanvapauskokeilu)

Lausunnonantajan lausunto

Lausuttavaa korvausmallin sisällöstä?

Kuluttajaliitto ry (jälj. ”Kuluttajaliitto”) kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkoasiasta. Kuluttajaliitto esittää kohteliaimmin seuraavat huomiot:

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan muutettavaksi sairausvakuutuslakia.

Perusterveydenhuollon saatavuutta pyritään parantamaan ja hoitojonoja purkamaan kohdentamalla yksityisen sairaanhoidon tutkimus- ja hoitokorvauksia 65 vuotta täyttäneiden vakuutettujen yleislääkäripalveluihin kokeiluluonteisesti. 65 vuotta täyttäneiden henkilöiden yksityisen sektorin yleislääkärikäynnit korvattaisiin niin, että asiakkaan maksettavaksi tuleva omavastuuosuus olisi enintään julkisen sektorin asiakasmaksun suuruinen. Korvattaville vastaanottokäynneille asetettaisiin hintakatot ja korvaustaksat. Myös lääkärin vastaanotolla määrätyt tutkimukset olisivat korvattavia ja näiden enimmäishintojen määrästä korvattaisiin vakuutetulle 50 prosenttia.

Kuluttajaliitto katsoo, että sinällään esityksen tavoitteet ovat kannatettavia ja hoitoon pääsyn parantamiseksi tulee pitää useita eri keinoja työkalupakissa. Kuluttajaliiton tuoreen kuluttajakyselyn (Aula Research 2025, n=1149) vastaajista 30 % vastasi kyllä kysymykseen ”Oletko viimeisen kolmen vuoden aikana joutunut käyttämään yksityisen terveydenhuollon palveluita siitä syystä, ettet ole saanut tarvitsemaasi hoitoaikaa julkiselta sektorilta?”. Vastaajien ikäryhmätarkastelussa yli 65-vuotiaat vastaajat korostuivat ryhmänä, joka oli tarvinnut muita ikäryhmiä enemmän yksityislääkäripalveluita (yli 65-vuotiaista 34 % vastasi edellä mainittuun kysymykseen kyllä). On hyvä, että valinnanvapauspilotissa on pyritty kiinnittämään huomiota hoidon tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen esimerkiksi sisällyttämällä laboratoriokustannuksia pilotin piiriin. Kuluttajaliitto haluaa korostaa, että on tärkeää, että valinnanvapauspilotin kohderyhmälle tarjotaan useiden eri kanavien kautta selkeää tietoa siitä, mitkä palvelut kuuluvat pilottiin ja mikä on asiakkaan omarahoitusosuus. Valinnanvapauspilotista saatua tietoa hintakattomallin toimivuudesta tulee hyödyntää jatkossa myös pilotin ulkopuolisten Kela-korvausten yhteydessä.

Lopuksi Kuluttajaliitto haluaa todeta, että lakiluonnosta ei voi tarkastella huomioimatta samalla ympäröivää sote-kontekstia, jossa esimerkiksi perusterveydenhuollon hoitotakuuta on hiljattain pidennetty. Kuluttajaliitto katsoo, että kaikkien asiakasryhmien hoitoon pääsyä tulee parantaa ja vahva hyvinvointialueiden toiminta on keskeinen asia koko sote-järjestelmän toimivuudelle.

Lausuttavaa vaikutustenarvioinnista?

Kuluttajaliitto katsoo, että hallituksen esitykseen tulisi selkeästi kirjata, mitkä ovat asiakkaiden oikeudet pilotissa. Erityisesti tämä liittyy kysymykseen siitä, ovatko asiakkaat pilotissa kuluttajansuojalain suojaamia kuluttajia vai ei. Tällä hetkellä potilaan oikeudet vaihtelevat sen mukaan onko kyseessä julkisen sektorin palvelu, yksityisen sektorin palvelu vai palvelusetelillä hankittava palvelu. Kysymys on erityisen tärkeä silloin, kun palvelussa on virhe, sillä kuluttajansuojalain suojaamalla kuluttajalla on virhetilanteessa muita palvelunkäyttäjiä paremmat taloudelliset oikeudet. Olemme tähän asiaan liittyen jo lähestyneet ministeriötä tarkemmilla kommentteilla ja huomioilla. Lisäksi Kuluttajaliitto haluaa todeta, että hallituksen esitykseen olisi hyvä kirjoittaa auki, jos ajatuksena on, ettei asiakkaiden omavastuuosuus pilotissa kerrytä asiakasmaksukattoa.

Toinen Kuluttajaliiton huomio hallituksen esitysluonnoksesta on, että siinä jätetään ilmeisesti avoimeksi, kuuluvatko viikonloppuisin tapahtuneet hoitokäynnit pilotin korvausten piiriin. Tällä hetkellä asiakas voi hakeutua yksityisen lääkärin hoitoon arkipäivien lisäksi myös viikonloppuisin, mutta yksityislääkärien vastaanottokäynnit ovat usein viikonloppuisin huomattavasti kalliimpia kuin arkikäynnit. Onko asiakkaalla valinnanvapauspilotissa mahdollisuus hakeutua hoitoon myös viikonloppuisin vai onko mahdollisesti jätetty elinkeinonharjoittajien päätettäväksi, että tarjoavatko ne asiakkaille käyntejä viikonloppuisin hintakaton mukaisesti? Kuluttajaliitto katsoo, että vähintään palvelunkäyttäjille tulisi tarjota tietoa selkeää siitä, että viikonloppukäynnit eivät välttämättä kuulu pilotin korvausten piiriin.

Muut kommentit:

-

1. Näkemyksenne vastaanottotyyppejä koskevista velvoitteista palveluntuottajille?

Kannatan läsnävastaanottojen tarjoamista koskevan velvoitteen asettamista.

Avoin kenttä perusteluille:

Pilotin kohderyhmä sekä potilasturvallisuus huomioiden läsnävastaanottovelvoite voisi olla perusteltu.

2. Näkemyksenne siitä, että kokeiluun osallistuvan palveluntuottajan olisi sitouduttava tarjoamaan myös toisella kokeiluun osallistuvalla palveluntuottajalla määrätyt tutkimukset kokeilun mukaisilla hinnoilla?

Kannatan tätä velvoitetta.

Avoin kenttä perusteluille:

Tämä parantaisi asiakkaiden valinnanvapauden toteutumista.

3. Näkemyksenne siitä, että kokeilun mukaisia lääkärint vastaanottokäyntejä tarjoavan palveluntuottajan olisi sitouduttava tarjoamaan lääkärikäyntien lisäksi myös kokeilun piiriin kuuluvia tutkimuksia, mikäli palveluntuottajalla olisi laboratorio käytössään (oma tai alihankinta)?

Kannatan tätä velvoitetta.

Avoin kenttä perusteluille:

Katsomme, että tämä olisi kuluttajien edun mukaista.

4. Näkemyksenne siitä, että kokeiluun voisi osallistua vain sellainen palveluntuottaja, jolla ylipäänsä olisi käytettävissään laboratorio (omana tai alihankintana)? Tämä tarkoittaisi sitä, että lääkärikäyntejä ei voisi tarjota, mikäli palveluntuottajalla ei olisi käytettävissään laboratoriopalveluita.

En kannata tätä koskevaa velvoitetta.

Avoin kenttä perusteluille:

Tällainen velvoite voisi rajata pilotista pois pieniä palveluntuottajia. Katsomme, että mahdollisimman laaja kokeiluun osallistuvien palveluntuottajien määrä on kuluttajien etu.

5. Näkemyksenne siitä, tulisiko kokeiluun voida osallistua myös pelkästään laboratoriotutkimuksia tuottavana palveluntuottajana?

Kannatan tätä velvoitetta.

Avoin kenttä perusteluille:

Katsomme, että tämä lisäisi kilpailua, mikä olisi kuluttajien etu.

6. Näkemyksenne siitä, tulisiko palveluntuottajia edellyttää tekemään suorakorvaussopimus Kelan kanssa?

Kannatan tätä velvoitetta.

Avoin kenttä perusteluille:

Katsomme, että tämä olisi kuluttajien edun mukaista.

Lumijärvi Julia
Kuluttajaliitto ry, Konsumentförbundet rf